

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszi hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

 Lapunk azon pártolói s barátait kiknek előfizetésök június hó végével lejárt, előfizetésök megújítására, beküldésére s a Lap újra megrendelésére tisztelettel kéri a Szerkesztő.

A francia nemzeti református egyház jelen helyzete, a békekisérlet.

Az 1872-ki nemzeti zsinat óta két ellenlábás pártra válva küszködik a francia nemzeti ref. egyház, a zsinati párt (többség) a zsinat tekintélyét s a készített hitnyilatkozatot (déclaration de foi) kötelezőkép elfogadta; az u. n. liberalis párt pedig dühöng minden hitvallás ellen. A mult év vége felé a szakadástóli félelem hatása alatt a közvélemény békésebb fordulatot vett, ezt jelzé két, nem kis mozgalmat keltett röpirat megjelenése. Az egyik *Sayous Edétől* eredt, czime „*Le régime synodal et la conscience protestante*“ (lásd jelzését Lapunk I. évf. 381. l.) *Sayous* a liberalisokat meg akarja nyerni a zsinat hatósága alá. Rokonszenves s az egyház iránt meleg szívet dobogató hangja kellemes hatású volt. Ha az eddigi zsinatellenes párt elfogadja a jelen állapotot, az egyházban maradásával megtartandja befolyását a zsinati végzések módosítására. Ez főérve.

Erre következett a szinte liberális párti *Vernes* Móricz röpirata „*Levé*“ alakjában intézvén azt *Sayous*hoz. Műve első részében, mely hittani, bírálatot ad a liberalis iskola hittani elszegényedéséről; a 2-ikban a zsinat alávetést hangsúlyozza s feltételeket tűz e végre. — Tekintélyül ajánlja — szüksége levén erre a vallásos érzésnek — az egyháznak mindég élő tekintélyét. — Még előbb egy egyházmegye (a *Sainte-Foy-i*) a testvéries szétválást a vagy on igazságos felosztásával, hozta javaslatba. Folyó év május havában a liberális párt követői értekezletet tartottak Párisban s elhatározták (képviselve levén a liberális párt minden árnyalata, mert a modernek sem mind egyenlőleg előhaladtak) megkísérteni a békülést a zsinati egyházzal mielőtt a küszöbön fenyegető szakadály (schisme)

bekövetkeznék. Kinevezte az értekezlet megbizottait az érintkezésre utasításul adván elfogadni minden oly combinationiót, mely lehetővé tenné ez együttmaradást feltéve, hogy a hitvallás kötelező jellege, legalább a liberálisokra nézve, mellőztetik. Ez előzmény nyomán egy nemes hangú és lelkes szózat intéztetett a liberálisok által a zsinati protestánsokhoz. „Az időpont — hangzik a szózat vége — alkalmasb mint eddig bármikor kísérlet tételünk sikerítésére. A kiengesztelés forró vágya csillapodási tuvalat gyanánt látszik mintegy leszállni az égből s a két párt felett elvonulni. Készek vagyunk a magunk részéről minden engedményre, mely méltóságunkkal s lelkismeretünkkel összeférhet. Elküldjük barátainkat veletek értekezni, neveik zálogául szolgálnak mértékletünknek s élénk békeóhajunknak. Kérünk érintkezzetek velök s nevezetek szintén megbizottakat, hasonló vágytól lelkesülteket, kik aztán testvérileg megbeszélhessék az egyezés feltételeit. Ne késsetek, az események folynak, a jelen óra többé nem található meg, várjuk válaszokat mély érzelemmel, — s keresztyén örömmel fogunk fogadni minden tételt, indítványt, az engesztelődés és béke minden jelét;“ következnek a békebiztosok aláírt nevei 56-an, kik közt 44 lelkész, 12 világi.

A szózat hangja egészen elüt a zsinat-ellenes párt közlönyeinek eddigi éles és hevélyes voltától, mintha új szellem fuvalná át; bölcseségre mutatott az is, hogy a béke-hírnökeivé választottak nem azok a férfiak lőnek, kik az orthodoxokat a nyilvánosság előtt ócsárolták.

A zsinati állandó bizottság Párisban, 1876. máj. 6. kelt körlevelében rajzolván a kormánynál tett eddigi lépéseit, figyelmébe vette a fentebbi szózatot, s hajlandónak nyilatkozott testvérileg tárgyalás alá venni a szabadelvűek megbizottaival a feltételeket.

A egyes értekezlet csakugyan megtartott júniusban a két fél küldöttei közt, mindkét fél aláírói kötelezték magokat ajánlani a békejavaslatot barátaiknak s aztán az összehívandó zsinatnak. A békejavaslat szövege szerint a szabadelvű párt békebizottsága fentartván épen megbizóinak szabadságát, ki nyilváníja: a) hogy elfogadja a zsinat-presbyteri szerve-

zetet; b) elismeri, hogy az 1872. jun. 26. megszavazott „hitnyilatkozat“ az egyház általános hitének kifejezménye, — s e Nyilatkozat sem magában, sem tartalmilag nem lehet támadás tárgya a lelkészek részéről h i v a t a l o s m ű k ö d é s e i k k ö z b e n, s a különböző egyházi hatóságoknak joguk van a hatalmukban levő fegyelmi büntetésekkel elnyomni az az ellen intézett támadásokat.

Másfelől a zsinati állandó bizottság tagjai (az orthodox fél részéről) fentartván épen a zsinat jogait, kötelezik magukat, mielőtt a fentebbi pontozat a liberálisok által elfogadtatott, — a bekövetkezendő zsinaton indítványozni a zsinat által az államkormány elé helyeslés végetti betejesztett következő kérelemnek visszavételét: „Minden lelkész-jelölt felavatása előtt köteles kinyilatkoztatni, hogy ragaszkodik az egyház hitéhez a mint az a közszinat által megállapított.“ — Feltételül e helyett csak az tétessék, „miszerint a felavatás ténye konstatálni fogja hogy a „hitnyilatkozat“ f e l o l v a s t a t o t t volt a lelkész-jelölt előtt felavatását megelőzőleg.“ A jövő zsinat a zsinatilag meghatározott választási szabályok szerint jó össze, s ha a szabadelvűek a békülés szempontjából elfogadják ily módon szervezni az egyházi és kerületi tanácsokat, figyelembe hozatik miszerint a választás konstatálásának módja a zsinat által a kerületi tanácsok eszélyére bízott, — nyitva lesz az út a következő zsinaton a választási szabályzat olyszerű módosítását indítványozni, milyen az egyházaknak hasznosnak tetszendik. — Eddig a béke szöveg.

Most már — bár még semmi eldöntöttnek nem mondható, mert a szabadelvű megbizottak is előbb a Nimesbe összejövendő pártgyűlés elé fogják terjeszteni a megállapodást, — megindult a közvélemény nyilatkozata a komoly lépés megbirálására.

Ugy látszik, hogy az a szorító véletlen (Deus ex machina) mely a küzdelem legbajosabb pillanatában megjelent siettetőleg, nem más, mint a vallásügyér, ki a szabály megkönnyítését megtagadta büszkén kijelentvén, nem egyezendik bele 5-ik vallás fentartásába. — (Tudva van, hogy Franciaországban a r. kath. ágostai, református és izraelita négy bevett s államilag fentartott, fizetett egyház van).

Sem a szabadelvűek, sem az orthodoxok megelégedve nincsenek a javaslattal, mindketten egyben látszanak meg egyezni: az egyesülési ezen ajánlt feltétel visszavetésében. A bordeauxi consistorium (jul. 5.) az állandó bizottság köriratában tudatott békepontozatot visszavetette, elfogadhatlannak találta. Majd a toulousei ref. egyháztanács bocsátotta ki erélyes és hittudatos tiltakozványát Hatalmas indokolásában felemliti, hogy ha a zsinat elvetné a lelkész kötelezését szentelések az egyház hitvallására, a legnagyobb zavart dobna az egyházak kebelébe s azok lelkesmeretébe, kik a zsinati Hitnyilatkozatot hitök alapjául tekintik; a hit köteleztetés alóli felmentés engedélyezné, hogy

azon lelkészek, kik tagadják Jézus Krisztus istenségét s a szentírás isteni ihletését, együtt éljenek az orthodox lelkészekkel; engedélyezné a merőben ellentétes meggyőződésnek egy ugyanazon egyházban keletnek örvendését s mindeneknek egyenlő jogos tisztelésére méltatását. Ily helyzet épen nem vetne véget a zavaroknak. Az igazi keresztellem nem mondhat le az orthodox hit lényegéről, s Pál apostollal és apostol társaival nem kell törődni azon, mit mondhatnak s gondolhatnak a kormányok s a hitetlenek, sőt épen ellenkezőleg, tartozunk mint ő és apostol társai, félelem nélkül a világ előtt fenszóval megvallani hitünket. Ez s egyéb okoknál fogva fájdalommal venné a consistorium, ha a zsinat a vegyes értekezlet javaslatai nyomán járna el.

A liberálisok genfi közlönye az „A l l i a n c e l i b e r a l e“ magyarázván a béke-javaslatot, úgy találja, hogy az orthodoxok engedtek, mert épen a szakadást eszközöző főpontot, a hitvallást hajlandók mellőzni. A liberálisok azon ígérését, hogy hivatalosan nem támadják meg a hitvallást, így értelmezi: „Ez az akarat és nem a lelkesmeret dolga! igen, mert egy fensőbb érdek szempontjából tartózkodnak csak a lelkészek a s z ó s z é k r ő l támadni meg az általok nem vallott hitcikkeket.“ — A liberálisok közt is többen találkoztak már kik elítélik a két-szinű lelkészkedés ez új módját, mely oda vág: orthodoxnak lenni lelkészi jelmezben, liberálisnak a nélkül. Ha a hitvallás nem mindenkire kötelező, akkor létjogának értelme nincs. — Többek nézete szerint a javaslat elfogadása rosszabbá tenné a ref. egyház állását, mint előbb volt. A ref. egyház a szabad vizsgálódás egyháza, igaz, de egyszersmind a k e r. h i t e g y h á z a i s s így nem szabad neki a kétely vagy hitetlenség iskolájává fajulnia; gondolják meg e fontos tételt a mindig s egy oldalulag csak a szabad vizsgálódás elvét tetszlegve hánytorgatók, de a végkövetkezményekre nem tekintők.

Halljuk meg a francia szabad egyház (a hitben evangyéliomelvű, egyházkormányzatban pedig sokkal szabadelvűbb mint a dogmatikailag liberálisok) egyik legnagyobb tekintélyének P r e s s e n s é Ö d ö n nézetét a kérdés alatti egyesülésről. (Lásd Revue Chrétienne. 1876. júliusi füzet.)

A zsinati balközéppárt, mely kezébe vette a békülés kezdeményezését, eddigi elvéhez képest oly egységet akart, melyet csak a történelmi emlékek s a vallásos érzet általánossága tart egybe szabatos hitvallás nélkül. Épen ezt vetette vissza a zsinat többsége, állítván, hogy oly válságos s az inkább vagy kevésbé szinlelt tagadások korában, minőben élünk most, a nevére méltó egyház, ha tartós akar lenni, s a jó harcztot vivni akarja, nem lehet el határozott hitvallás nélkül, — ez álláspont elhagyása a zsinatra nézve erkölcsi bukás lenne. Azon tilalom, hogy a lelkész hivatalos teendői közt nem támadhatja meg a hitvallást, nem zárja

magában, hogy tartozik egyénileg is ragaszkodni ahhoz, — lehet tehát neki nem hirdetni azt, félre hirdetni, elnyomni, vagy forgatni. Tegyük fel, hogy az ifju lelkészek többsége hitherén a kétesdiségbe jut, mi lesz akkor az egyház hitéből? Hogy felolvastatik a hitvallás a felavatandó előtt, nem elég, mert megmarad joga: tagadni annak lényeges alkatrészeit; nem nyuland hozzá meglehet, de szépen alááshatja alapjait. — Mondják: de nem fogja megtámadni. Annál rosszabb ha nem hiszi, mert a Renán által ajánlt „angyali hallgatásnak“ hódoland, s elfeledi, hogy a szentek s a szívemberei nem hallgattak, s mi azért vagyunk itt, hogy kimondjuk az igazságot úgy mint értjük. — Az 1872-ki zsinat egy szónoka mondá épen az ily elvetelenséget, szintelenséget sürgető szabadelvű (mily játék itt a szabadelvű elnevezés!) követelés ellen: „Mily helyzet! valaki tekintheti az apostoli hitidombeli tényeket hamisaknak, — s neki tiltva van megtámadni azt! Hiszen, ha az ő hite szerint a csoda hamis vallási képzet, kötelessége megtámadni azt! Akarhatjuk-e, hogy megtagadja szívében azt, mit ajkaival tisztelni tartozik? Nem így fogjuk mi fel a lelkész méltóságát.“

A zsinat, melyre hivatkoznak a javaslatban, fejvesztett leend s tehetlen megörzeni az egyház hitét, mihelyt a hitvallás nem kötelező. Csak a rohamos és eszélytelen nyelvet itélheti el, de a finom, választékos szavu, eszélyes tagadás kisiklik hatalma alól. Árnyzsinat, árnytan, árnyfegyelem lesz névleges hatalmából.

A liberálisok legerélyesb közlönye a „Renáissance“, azon elvet vallja eleitől fogva: szégyen az egyházra hitvallással birni, és soknak találja az orthodoxoknak tett legújabb engedményt, s nem fogadja el. Tisztelhető ez ellenzés, meggyőződésének engedelmeskedik, ha a gondolat magas világában nem fogad el politikai alkudozást. Szomorú fényt vet a vegyes értekezleti alkudozásra azon felleplezés, hogy a zsinati fél első ajánlatát „az egyház szolgálatába lépés által maga által mutatja a hivatalt kereső, hogy az egyház hitével közösségben van,“ — a liberálisok megbizottai nem fogadták el. Vaurigaud lelkész az orthodoxok jobboldali táborából, Molines pedig az orthodoxok mérsékelt szabadelvű töredékéből egyaránt ellenmondottak nyílt levelökben az egyezkedési ezen lealázó alkunak. Vernes Móríc szellemében van másolva az egyezkedés, s azon veszélyes elvet alkalmazta „van az egyháznak közhite, mely azonban nem való, kötelező és belső hite minden tanítóinak.“ Csempész árút rejtő czég, a czég az apostoli hitidom, az árú lehet deismus vagy theismus... a csemp annál biztosabban bejut, mert szentbélyeget visel.

Oly gyülekezetekben, hol a liberálisok elég nagy számban vannak, a javaslat szentesítése után, a két irány kiengesztelése ugyanazon szószerkben a hittani kétesdiséget melléklendi a hit mellé... és, zsinati tekintélytől támogatva! A lélek bensejében az alku által mi átlakulás sem menván végbe, a közeledés csak külsőleg leend, az eszmék ellentéte marad a régi. A mi javasoltatik, az a legrosszabb, nem más az, mint „hitvallás köteleztetés nélkül, választói törvény biztosíték nélkül, zsinat komoly hatalom nélkül, szavak állandóan a dolgok helyére téve,

éles és mindig előüthető zürhang a való és látszat közt, egyszóval, egyházi szinlelmény (fictio) kegyelve intézmények által.

A protestáns öntudat fel fog ébredni, a hamis béke látzata félre nem viendi, s meg fog emlékezni az egyház szerveztének két lényeges feltételéről az őszinteségről és az igazságról (aequitas). Ha az egyház elfogadná, bármi fokban, a hívők nélküli hitet okvetlen elbuknék a képmutató-elvűség (pharisaismus) által. — Bármit mondjon Dante nincs „isteni komédia!“

B. F.

B E L F Ö L D.

Hajnal Ábel lelépése az esperességről.

Külön is megakarunk emlékezni a tiszántuli reform. egyházkerület Debreczenben f. év július 1-én tartott ülésének azon jelenetéről, melyen egy az oszlopok közül vonult vissza a köztérről. A gyűlésen, melyen a két elnökön kívül 10 esperes, 9 segédgondnok s több képviselő volt jelen olvastatott a békésbáti egyházmegyéből a megható jelentés, melyszerint a buzgó esperes Hajnal Ábel végleg lemondott esperesi tisztéről. Püspök ur adott kifejezést a közérzésnek s indítványára az egyházkerületi közgyűlés Kiss Áron, Osvát Imre, Sillye Gábor, Kántor Sámuel urakból álló küldöttség által kéréte fel a gyűlésből előzőleg kivonult esperes urat lemondása visszavételére. A küldöttség kevés idő mulva visszatérvén, fájdalommal tudatta, hogy a jeles férfiú egészségi okok miatt lehetlennék érzi magára nézve hivatala tovább folytatását, hálával fogadja a pártlan figyelmet; a mit tud, ezután is teend, ajánlja magát emlékezetbe s csak azt kéri, hogy ha érdemel valamit, tanúsíttassék irányába a méltánylat az által, hogy végleg lemondása fogadtassék el. El kellett hát az egyházkerületnek szive ellenére fogadni a megható lemondást. Elmondhatjuk, az egyházkerület egyik legmunkásabb, hithűbb, lángoló tevékenységű, mély tapasztalatu s köztisztelt tagját kénytelen lesz jövőre nélkülözni. Mi a kik megszoktuk a borultabb s derültebb korszakban mindig magasztos gondolkodásnak, s a protestántismusért hevülő érzésnek hódoló férfit köztünk szemlélni: nehezen tudunk megválni jóságos tekintetétől. Az egyházi gyűléseket figyelemmel kíséző ifjabb nemzedék is tanult tőle lelkesedni, s jól esett hallani a távolban is, szebbnél szebb tetteinek sorozatát. Mi tudjuk, az apostoli Cselekedetek nyelvéhez közeledőleg szólva, — az első naptól fogva, melyben ide jött, mint viselte magát mi köztünk az egész idő alatt, szolgálta az Urat nagy alázatossággal; volt pillanat mikor nem gondolt vagyonával, életével sem, kész volt felajánlani azt... kívánjuk, hogy az ő orcáját minél tovább lássák az egyházmegyén, s bár látnók itt is!! Az Isten adjon életet és erőt a harczedzett jeles bajnoknak!

S i l ó i.

G ö m ö r i l e v é l. (I.)

Szerkesztő ur! Igéretem szerint irok önnek egy pár levelet. — Mivel kezdjem leveletem? Hát nincs elég tárgy? — kérdi ön. — Nincs-e elég irnivaló egyházkormányzati, egyházpolitikai, egyháztársadalmi, egyházirodalmi ügyeinkről, zsinatról, konventről, domesztikáról, anyagi és szellemi dolgainkról, modernismusról és orthodoxiáról, gyülekezeteink életéről, zilált anyagi és erkölcsi viszonyairól s több eféle száz meg száz tárgyról?

*

Ad vocem: gyülekezeteink zilált anyagi és erkölcsi viszonya. Ime ebben is önként kínálkozik egy oly tárgy, melyről sokat lehetne írni. Erről, jutott eszembe egyházkerületünk egyik legfényesebb egyháza: M i s k o l c z. Nem rég olvastuk a lapokban, hogy e díszes egyházunkban az egyházi adók hátraléka több mint 20,000 mond huszezer forint. Pár ezer adófizető közül alig pár száz fizeti rendesen egyházi adóját. Ez sokáig így nem lehet, mert ha így megy, e szép egyházunk fenmaradása kétségessé válik. Mi lehet oka e ziláltságnak? kérjük magunktól. Szegénység, a vallás és egyházi ügyek iránti közöny, vagy talán valami demagóg izgatás? — Egyik, vagy másik mindenesetre, vagy talán mindhárom együtt. Annyi bizonyos, hogy Hamlettel szólva: rothadt valami Dániában. Annyi bizonyos, hogy ez botrányos dolog. Nem kisebb botrányos dolgot olvastunk a „Miskolcz“ című lap egyik közelebbi számában. Ennek egyik cikkében magas állású egyházi férfaink erkölcsi oldalról gyanúsítatnak és vádoltatnak. Valóban úgy van-e a dolog, vagy mindez csupán személyeskedés és a demagóg izgatásoknak már az irodalmi térre is átvitt feleselése, — nem tudjuk. Elég az hozzá, hogy e dolog nyilvánosság elé került s itt tenni kell valamit. Ezt kívánja compromittált egyházi férfaink becsülete, egyházunk s egyházkerületünk jó hírneve, mely semmi szennyet el nem tűrhet. — Legyen érzékök az illetőknek az élet és hivatal morálja iránt s végezzék el az ügyet mindnyájunk megnyugvására. Az illetők bölcsességétől függ a miként, de így vagy amúgy mindenesetre meg kell tenni s az ily botrányos dolgoknak addig elejét venni, míg jobban el nem fajulnak, míg nagyobb erkölcsi romlást nem okoznak. Most csak ennyit akartam elmondani. Majd máskor másról talán többet.

Szerkesztő urnak igaz tisztelője: G ö m ö r i.

A pestmegyei ág. h. ev. esperesség papi értekezletéről és esp. gyűlésről. 1876. június 13—15.

Nevezetes hely fogadá békés ölébe a pestm. ev. esperesség papi értekezletének V. gyűlését f. é. június 13.

P é t e r i volt az, mely egyháztörténelmi hírét és ékes templomát tekintve, kiválik számos nevezetes egyházaink sorából.

Péteri birta egykor II. József korában a számos gyülekezetet megalapított szentmihályi és óvári P o n g r á c z B o l d i z s á r t, a hajdani pest-békési esperesség jeles felügyelőjét. Péteri magának mondhatja a Pestmegye fényét képező Földvár-családot. Péteriben tárult fel előttünk azon Hild-építette remek templom, mely a Földváryak áldozatkészségének és a patens elleni harcban hithűségéről híressé lett E s z t e r g á l y i M i h á l y péteri lelkész és utóbb főesperes teremtő működéséről teszen fényes bizonyosságot.

E nevezetes hely fogada bennünket, e szép Isten hajlékában imádkozánk, a néppel együtt tanácskozásaink sikeréért.

Templomból kijövet az egyház előjárósága üdvözlé az értekezletet és onnan T e l e k y J u l i a grófhölgy kertjébe ment, hol egy terebélyes hársfa lombátora alatt kezdődött és folyt a papi értekezlet.

Elnök D o b r o n y o v s z k y K á r o l y korszerű beszéddel nyitá meg az értekezletet.

Vázoló abban a kormányban ránk nézve sok tekintetben kedvezőtlen egyházpolitikáját; a r. katholicismus hatalmasko-

dását; a modern tudomány anyag-bálványozó, a theológiát a tudományok sorából kitörő irányzatait; a hivek egyházatlan-ságát és eszomoru kép daczára, mégis, biztat szónok egy bizton bekövetkezendő jobb jövővel. Reményli, hogy a kormány is proclamálандja, hogy vallás nélkül feun nem állhat; reméli, hogy a római katholicismusé marad a mult, minden dicsőségével és gyalázatával, de hogy a protestantismusé leend a jövő; reméli, hogy a tudomány egykor legerősebb támasza leend a vallásnak; s reméli, hogy a hivek utóbb is belátandják, hogy a lelkészek leghivebb barátai és legigazabb vezetőik.

Ezen jeles beszéd visszhangra talált minden kebelben és S á r k á n y S á m u e l főesperes indítványára nagyobb kivonatban az értekezlet jegyzőkönyvébe vétetni határozatott.

Ezután tárgyalatott az értekezlet pártfogoltjának, az a s z ó d i a l g y m n á s i u m segélyezésének ügye. Szép vala látni, mint teszik le a tagtársak adományait a jegyző asztalára minek eredménye a helyszínén 21 frt volt. Nem különben honn is ígérkeztek buzgón működni e jeles tanoda javára. Határozatott ugyanis: Hogy minden egyház, egyszer egy évben egy általános, házankénti gabona-gyűjtést rendezzen, melyből az egyházi közcélok mellett Aszód kiválólág segélyeztessék.

Hallgattunk ezután két felolvasást.

B r o c k e n L a j o s domonyi lelkész olvasott: „A babonáról és még valami“-ről, és humoros modorban kimutató a babonának óriási elterjedtségét a nép minden rétegében, s ellenszerű ajánlá a következetes erélylyel közkinccsé teendő népnevelést.

J e z s o v i c s P á l, czinkotai lelkész pedig olvasott „Filiáink lelki gondozásáról.“ Nyilvánosság elé nem tartozó példában megmutató értekező, mennyi romlást okoz némely távolabb eső filiában a pásztor hiánya és ajánlja, hogy ily pontokon lelkészi állomások létesíttessenek, de az özvegy-árva intézetek a kerületek által oly fokra emeltessenek, mint a tiszai kerületé, hogy a kisebb fizetéssel birandó lelkészek családjaik jövőjét biztosítva lássák s állomások elvállalására is készek lehessenek.

A filiák ezen lelki gondozása helyesnek találtatott s egyuttal felterjesztés tétele határozatott a bányakerületben, hogy az a kerületi özvegy-árva intézetet a tiszaihoz hasonló széles alapokra fektesse és így közvetve emelje a lelkészi hivatal tekintélyét s nyerje meg az apostoli lelkü ifjuságot e pályának.

A mult évben pengetett á g o s t a i v a l l á s u e v. l a p ü g y e a bányakerületi papi conferentia útján az egyetemes gyűlés vezérférfiai elé terjesztetett. Azonban ők ezt nem az egyetem, hanem egyes egyén vállalkozására bizandónak tartották. S ime, az íge testté lett: F r e c s k a L a j o s az „Evangyéliomi tanúság“ című lapjával valóságot ad intencionknak! Számos elismerő hang üdvözölte előre e folyóiratot.

D o b r o n y o v s z k y elnök indítványa, hogy a papi értekezletekkel köttessék össze a p a p i u r v a c s o r á l á s, egyhangulag elfogadtatott, megjegyeztetvén, hogy a járási papi urvacsorák e mellett mégis fentartassanak.

A szükségből keresztelés tanító által megengedhetőnek nyilvánítottatott.

Azonkívül sok kisebb kérdés is megbeszéltetett.

Követé az értekezletet a közebed elnökünk házánál. Es e részben is nevezetes lett péteri értekezletünk; mert a mellett, hogy a kedves elnök köré 3 kimentett lelkészen kívül az espe-

resség minden lelkésze gyült s így legnépesebb volt az V. értekezlet, — a mellett a szives vendégszeretet nehezítette az elválást ez ároni család tűzhelyétől. — Szólitott pedig innen minket:

A pest megyei ev. esperesség tavaszi közgyűlése, mely f. é. június 14. 15. Budapesten az ev. egyház gyűlési termében tartatott.

Esperességi felügyelő, Rudnay József üdvözlő szavai és Sárkány Sámuel főesperes jelentése után megkezdett a tárgyalás.

Bejelentett Fóth, mint anyává átalakult filia, mely az üldözések ideje előtt anyaegyház volt s 1735—1759-ig négy lelkészszel birt volt s most, több mint száz év után ismét anyává lett. Hozzá, mint filia csatoltatott Mogyoród.

A Mogyoródon végbement szavazás alkalmával felmerült azon kétely, vajjon lehet-e az egyházi tartozásban lévő család-főknek is megadni a szavazati jogot?

Miután a rendesen fizető, de történetesen hátralékban maradt család-fők szavazatképességéről részletes meghatározás nem foglaltatik a bányakerületi utasításokban; határozatott, hogy ezen ügy a kerületre felvitessék.

Másik elvi ügy volt: Vizsgáltassanak a tanítójelöltek az esperesség által vagy sem, miután a kormány az esp. vizsgálatról szóló okmányt tekintetbe nem veszi, hanem a valamely képezdénél szerzett tanképesítő oklevelektől függeszti fel a tanító választás érvényességét? — Az esperesség ezen autonom jogát mindaddig gyakorlandja, de szabályt kér a kerülettől ez ügyre vonatkozólag, nehogy érvény nélküli munkát végezzen.

A harmadik és főfontosságú ügy volt a Pozsonyban létesítendő theologiai akadémia ügye. Ezen ügy a kerületek és esperességekhez szállított le az egyetemes gyűlés által, mivelhogy a költségvetési tervezet feletti tanácskozásokból befolyandó véleményektől függend az egyetemes gyűlés kötelező határozata. Érdemleges véleményadás végett jövő gyűlésig kiadatott ezen ügy, egy esp. bizottságnak, mely Rudnay József esp. felügyelő elnöklete alatt b. Podmaniczky Géza, Gosztonyi János, Moravcsik Mihály, Melczér Gyula és Brocken Lajos tagokból alakítottatott. — Valószínű, hogy a költségvetés némi módosítások mellett Pozsony javára el fog fogadtatni.

Következtek azután az államszegélyért folyamodók kérvényeinek tárgyalása.

A gyakorlat bizonyítása szerint tudvalévén, hogy 4 5 egyház nyerhet csak segélyt; a közgyűlés következő sorozatot állapított meg: 1. Fóth, 2. Csömör, 3. Kerekegyháza, 4. R.-Palota, 5. Mogyoród.

Kis-Apostag és a vacsi diaspora a gyámintézethez utasítottak. Előterjesztett az esperességi és az özvegy-árva intézeti m. é. számadást vizsgáló bizottság jelentése. E szerint az özvegy-árva intézet vagyona tesz 18,000 frtot s az özvegyek évi segélye 65 frtban (84 frt befizetés után) állapított meg. Segélyforrás nyitott ez intézet részére azáltal, hogy minden a lelkész által eszközölt egyházi gyűjtés egy ötöd része az özvegy-árva intézet részére kiszolgáltatandó.

Végre átalakult az esperességi gyűlés gyámintézeti gyűléssé, mely egyik alkatrésze a Székács által s a szegény egyházak segélyezésére alapított „egyetemes ev. egyházi gyámintézetnek.”

Az esperességi gyámintézeti 1875—76-ban bevett összesen 177 frt 46 krt. Ebből szabad rendelkezésre befolyt 171 ft 21 kr. Az esperességi gyámintézeti 1/3-nak szétosztására levén jogosítva,

57 ft 7 krt Kis-Apostag leányegyháznak, mely kath. csábitásoknak van kitéve, szavaztatott meg. Kétharmadrész vagyis 114 frt 14 kr. a kerületi gy. i.-nek szolgáltat ki. Határozott czélokra, nevezetesen a Gusztáv-Adolf-egylet részére befolyt 5 ft 50 kr, gyámintézeti beszédekért 25 kr; kiadás volt 50 kr. Láng Adolf.

A tiszántuli ref. egyházkerület 1876. jul. 1—4 napjain tartott közgyűlésének közérdekű tárgyai.

(Folyt. és vége.) A pesti biztosító intézetnek, egyházkerületünkbe kebelezett községek egyházi vagyainak tűzkár elleni biztosításáról, az 1875. évben vezetett számadásából kitűnik, hogy az 1875. évről, a nevezett intézet tiszta díjbevétele volt 8877 frt 9 kr, melynek 15%-a, azaz 1331 frt 56 kr fizettetett be az egyházkerületi pénztárba; ezen összegnek 2/3 része tőkésítettik az egyházkerületi pénztár javára, 1/3 része pedig a befizetett díjösszegek aránya szerint, az egyházmegyék közt osztatott föl; tehát 887 frt 71 kr illetve az egyházkerületi pénztárt; 443 frt 85 kr. pedig az egyházmegyéket. A pesti biztosító intézet, tűzkár fejében, az 1875. év folyamán alatt következő pénzösszegeket fizetett ki:

az árpádi egyháznak	400	irtot
m.-petrii	450	"
ér-endrédi	930	"
kis-ari	221	"
dercezeni	187	"

Arról fájdalommalan értesült a közgyűlés, hogy 118 egyház még most sem csatlakozott a tömeges biztosításhoz, és 17 egyház hátralékban van, melyek közül némelyik ellen, az intézet által, a törvényes kereset meg is indított.

Egyházmegye	Lelkek száma	2 krral esett volna 10 évre		megajánlatolt 10 évre		1869—1875-ig befizetett		1876—1878-ig befizetendő	
		ft	kr	ft	kr	ft	kr	ft	kr
Nagy-Bányai	22,165	4,433	60	2,887	60	1,961	80	925	80
Békes-bánati	149,548	29,909	60	18,323	—	9,303	45	9,019	55
Bereg	38,477	7,695	40	5,263	40	682	91	—	—
Bihari	43,276	8,655	20	5,263	—	3,553	83	1,708	17
Debreczeni	92,145	18,429	—	18,429	—	4,985	56	13,443	44
Érmelléki	42,325	8,465	—	6,444	20	3,404	44	3,039	76
Havas N.-Kunsági	103,056	20,611	20	17,177	80	8,371	45	8,806	35
Nagy-Károlyi	27,771	5,554	20	5,394	20	3,520	52	1,873	68
Máramaros-Ugocsi	16,060	3,212	—	471	40	745	94	—	—
A. Szabolcs h. kerül.	95,895	19,179	—	17,239	80	5,494	15	11,745	65
Felső-Szabolcsi	63,075	12,615	—	—	—	2,122	71	—	—
Nagy-Szalontai	64,982	12,996	40	12,996	40	4,927	38	8,069	02
Szatmári	43,750	8,750	—	8,750	—	5,183	99	3,566	01
Összesen:	802,525	160,505	—	113,902	80	54,258	13	62,198	43

Püspök ur az egyházmegyék által a főiskola építkezési költségének fedezésére 1869-től, bejáróltag 1875-ig befizetett s 1876-tól bejáróltag 1878-ig befizetendő összegekről következő kimutatást terjesztett elő:

Az egyházmegyék esperestei, felhivatnak, hogy a hátrányoknak befizetését, a legnagyobb buzgalommal szorgalmazzák; s az oly egyházmegyékben, melyek kötelezőleg ajánlatokat nem tettek, szintén kövessenek el mindent, hogy minél nagyobb mérvű adományok és segélyezések folyjanak be az annyira kimerült és adóságokkal terhelt épített pénzár javára.

Örömmel értesült az egyházkerület, volt h.-nánási lakos és közbirtokos, néhai Csóhány János kegyes hagyományairól, a ki 200 darab aranyat hagyományozott a h.-nánási egyház részére oly czélból, hogy annak évenkénti kamatából az érdeme-sebb tanítók s szorgalmasabb tanulók ösztöndíjjal láttassanak el; 400 darab aranynak jövedelme pedig, egy a felsőbb iskolában, bármely tanintézetben tanuló, szegényebb sorsu, de minden tekintetben segélyezésre méltó nánási születésű ifjunak segítésére fordíttassék.

A p a n k o t a i szegény egyháznak ő felsége 100 forint kegyes adományt adott magán pénztárából.

A b a t t o n y a i egyház lelkésze M.-Sámsonba, viszont a m.-sámsoni csere útján Battonyára rendeltetett.

A m.-t u r i e g y h á z b a n, lelkész és az egyháztagok között fenforgó peres ügyben, azon ítélet hozatott, hogy lelkész a m.-turi lelkészi hivatalból véglegesen elmozdittatik, más egyházba történendő megválasztása kegyelemből megengedtetvén; az ítélet kihirdetése napjától kezdve M.-Turon lelkészi teendőket nem végezhet; a lelkészi fizetést a stolárékon kívül október 1-ső napjáig ugyan még élvezheti, s azon időig a lelkész választásnak meg kell történnie. — A perköltséget lelkész és a két gondnok viselendik.

Bereg megyében a fejeircsei egyház, a hetei anyai egyházhoz leányosítottatott.

A többi tárgyak, egyes egyházak díjlevelei voltak, melyek kevés kivétellel mind megerősítettek.

T. S.

Válasz Kastélyi urnak.

A „Protestáns egyházi és iskolai Lap“ folyó évi 23-dik számában, Kastélyi aláírással, erős vádakkal teljes cikk jelent meg, mely úgy az egész tiszántuli ref. egyházkerület, mint annak püspöke ellen van intézve. Felhossa és állítja cikkkiró, hogy Debreczenben mily nagy ellenszenv uralkodik más iskola növénydekei iránt, az áprilisi közgyűlés alkalmával is egy Debreczenben végzett ifjuról, ki pedig a segédlelkészi szolgálatra a mult évi aug. hóban bocsátatott ki, elfogadtatott a 2-ik lelkész-képeségi vizsga, míg az előzőleg megjelent püspöki rendelet, a netalán S.-Patakon vagy más főiskolában tanult, s a teljes egy évet még segédlelkészi minőségben el nem töltött, de az eddigi gyakorlat szerint 2-dik vizsgára jelentkezhető ifjakat attól határozottan eltiltotta.

Hogy ez ügyet tisztán megítélhesse az olvasó közönség, a következőket kell figyelembe venni. A tiszántuli ref. egyházkerületben megállapított szabály, hogy a 2-dik lelkész-képeségi vizsga csak oly egyénektől fogadtatik el, kik az első vizsga letétele után egy évig vagy mint segédlelkészek működtek, vagy pedig azon idő alatt külföldön, mint akadémikusok tanulmányaikat folytatták. Azonban kivételesen, — néhány év alatt — fordultak elő esetek, hogy oly egyénektől is elfogadtatott a 2-ik vizsga, kik az évet teljesen nem töltötték bé mint segédlelkészek, 2—3, 4 hónap hiányozván abból. — Ez tehát eltérés volt a megállapított törvénytől és szabályzattól. — Mind-

inkább tapasztalta azonban az egyházkerület kormányzósága, hogy az ily engedély megadásával, oly anomáliák állanak elő, melyeknek tovább terjedését megakadályozni, nagyon érdekében van épen a jó rend szempontjából. Ugyanis megtörtént — több adattal szolgálhatok — hogy valamely theologus a debreczeni főiskolából a hittanszaki folyam utolsó évről eltávozott a Sárospatakiba s ott bevégezvén a tanévet július hóval az első lelkész-képeségi vizsgát is letette: és a következő év ápril havában Debreczenben a 2-dik vizsga letétele végett állott elő, a mikor az ő volt debreczeni tanulótársai még csak az első vizsga letételére voltak jogosítva, tehát egy évvel előzte meg osztálytársait; s gyakran ez a fegyelem hátrányára és a kiszabott büntetés kijátszására szolgált, mert fordultak elő esetek, hogy elutasított valaki a debreczeni főiskolából mint 4-ed éves hit-tanhallgató, a helyett hogy akadálylyal kellett volna küzdenie még nyert egy évet s mosolylyal fogadta az iskolai hatóságnak elutasító ítéletét.

Továbbá sok alkalmatlansággal és nehézséggel volt egybekötvetve annak meghatározása is, hogy a 10 vagy 11 hónapig segédlelkészképpen működött ifjakon kívül nem bocsátható-e a vizsgára az is, ki legfeljebb 7 vagy 8 hónapot töltött el a meghatározott egy esztendőből. — Mert itt többféle érvelésekkel lehetett előállani; nevezetesen egy oly egyénről ki 7 hónapig vagy félesztendeig mint káplán működött valamely nagyobb egyházban és sokféle teendőket végzett, jó lélekkel állithatták, hogy több gyakorlottsága lehet a lelképásztorkodás terén, mint egy másik, kis egyházban szolgált 10 vagy az egész 12 hónapot teljesen bevégezett segédlelkésznek. Az ily egybehasonlítások mindig sok kellemetlenséggel jártak. — Mindinkább érezvén tehát, úgy püspök ur mint a lelkész-képeségi vizsgákat vezetett egyházkerületi bizottság, a nehézségeket, melyek ezen kivételes eseteknél, a határozattal biztos és igazságos felállításánál annyiszor felmerültek, szükségessé és nélkülözhetlenné vált, a szabályzathoz való szigorú alkalmazkodás és a törvényhez visszatérés, mint a mely egyedüli út és mód a kellemetlenségek kiké-rülésére. — Itt tehát a tiszántuli ref. egyházkerület püspöke csak kötelességét teljesítette, a miért épen az egyházak összhangzó bizalma folytán azon nagyfontosságú helyre állítottatott, hogy a rendnek és szabályoknak őre és megtartója legyen; azt tette a mit esküvel felfogadott, hogy t. i. magát a fenálló törvényekhez, végzésekhöz, az egyházkormányzat elveihöz tartja minden körülmények között, midőn Kastélyi ur által neheztelt körrendeletét közrebocsátotta; és imé ezért illetetik ő megrovással és vádaskodással. Én részemről úgy tartom s azon meggyőződésben vagyok, hogy midőn valamely törvényes közeg, a rendellenességnek véget vet, melyet talán elnézésből gyakorlatba hoztak, csak elismerés illeti erélyességéért, midőn a törvényes utat és módot jelöli ki s attól eltérni nem kíván és nem akar. — Kastélyi urnak azon aggodalmára, hogy a püspöki le-tiltó rendelet akkor jelent meg, midőn egy lelkiismeretesen készülő ember, nagyobb részint elkészült a vizsgára, csak azt jegyzem meg, hogy a készület hiába nem történt, hasznát vehetik az illetők, és nem volt elzárva előttök az út, hogy készütségöket már július hóban S.-Patakon a 2-dik vizsgaletételnél ne érvényesithessék.

De lássuk a még nagyobb és sujtolóbb vádat, mely már nem csak püspök urat, hanem az egész esperesti kart is illeti. Azt mondja cikkező, „egy Debreczenben végzett ifju, ki a segédlelkészi szolgálatra mult aug. hóban, tehát később lett fel-

hatalmazva, mint a Patakról jött ifjak — vizsgára bocsátatott! és a nagytiszt. urak nagyobb része tudva a patakiak helyzetét, vizsgárolói eltiltatását, e nagy igazságtalanság elkövetésénél elhallgat, kivéve egy férfit! De mit tehet ott egy ember szava, hol az előítélet, az ellenszenv más iskola növendékei iránt oly erős, mint Debreczenben? stb. stb.“

Kastélyi ur egyet elfeledett felemlíteni, nevezetesen az a bizonyos vizsgára bocsátott ifju, nem csak Debreczenben végzett, hanem a göttingeni egyetemről visszatért akademikus volt. — Már pedig ezen egyházkerületben mindig nagy előnyül tekintetett a segédlelkészekre nézve azon körülmény, hogy a külföldet meglátogatták s ott tanulmányaikat folytatták; s az ily egyéneknek, külföldön eltöltött idejük mindig beszámított nekik kápláni évül; a mint ezen eljárást az egyházkerületnek legújabb intézkedése is megerősítette, midőn az áprilisi közgyűlésben 14 sz. alatt kimondotta, hogy a külföldi akademikusoknak az első képességi vizsga letétele után következő évben, a külföldi egyetemeken eltöltött idejük — habár csak egy félévre terjedne is az ki, segédlelkészi évül számíttatik be; hogy így az ifju embernek azon nemes törekvése, miszerint szorgalmatoskodott anyagilag biztosítani magát a külföldön leendő kitartására, önkiművelésének teljesebbé tétele szempontjából, némi előnnyel birjon. — Hogy tehát az a v o l t d e b r e c z e n i tanuló vizsgára lett bocsátva, azt oly elv folytán és következtében tette az esperesti kar, mely a gyakorlaton kívül az egyházkerület által is szentesítést nyert.

Kastélyi ur szerint a püspöki eltöltő rendelet, csak a s.-patakiakat sujtotta s ezért intézi a feddő szavakat az esperesti karhoz, „Krisztus szolgálaihoz illő dolog volt-é ez?“ Legyen meggyőződve czikkiró, hogy a püspöki körrendeletnek semmi ilyen inteniója nem lehetett, az csak a jó rendet kívánta helyreállítani és hogy debreczeni tanulók közül is többre hátrányos volt, elég legyen egy példát idéznem, mely az egyh. ker. jegyzőkönyv 11. számában érintve van; különben ha kívánja több ily adattal is szolgálhatok.

Azon ellenszenvnek, melyről Kastélyi ur emlékezik, én megvallom még csak sejdíteni sem tudom, hogy hol lehet a forrása és mikben nyilvánulhat az? Azt tudom, mert tények igazolják, hogy a tiszántuli ref. egyházkerületnek több egyházmegegyében, névszerint a beregi, szatmári, felsőszabolcsi, n.-bányai, n.-károlyi és máramaros ugoesai egyházvidékekben legalább is feles számkar vanban a debreczeni és s.-pataki főiskolák volt növendékei alkalmazásban mint lelkipásztorok és tanítók, hogy talán a debreczeni tanoda neveltjeinek nagyobb előnyük volna a s.-patakiak pedig háttérbe szoríttatnának, azt Kastélyi ur képzelteti, de be nem bizonyítja; és én úgy tudom, hogy szép csendességben és egyetértésben élnek s munkálkodnak hivatásokhoz és tehetségökhöz képest az urnak szőlőjében. — De talán az egyházkerület, szigorubb mértéket alkalmaz a lelkész-képességi vizsgáknál a más iskolából jött tanulókra, mint a debreczeniekre nézve, s így nehezíti meg azokra a haladhatás utját. Ez sem tapasztalható; sőt a statistikai adatok ellenkezőt bizonyítanak; és merem állítani, hogy a más iskolából jött ifjak még kitünőbb figyelemben részesülnek, melyet ha az illetők őszintén nyilatkoznak nem tagadhatnak meg s azt az állítólagos ellenszenvet bizonyára nem tapasztalhatták.

Ezeknél fogva Kastélyi ur alaptalan vádaskodásait határozottan visszautasítom, s vele szemben állításaimat adatokkal bizonyítani bármikor kész leendek.

Végül arra kérem, hogy több jóakarát és szeretet vezérelje jövőben Kastélyi urat, midőn a tiszántuli ref. egyházkerület eljárása és intézkedései felett bírálólólag akar nyilatkozni; a forrásoknak melyekből adatait meríti, biztosabban járjon utána ne hogy audacter calumniari láttassék, a mi nem csak hiba, de jogtalanság is.

T ó t h S á m u e l,
egyházkerületi főjegyző.

K Ü L F Ö L D.

A skót szabad egyház egyetemes gyűlése május 18 – 30-ig bezárólag.

(3-ik folyt.) Az esti ülésen Dr. Duff, a „hittérítők fejedelme,“ most már ujkollégiumi tanár olvasta föl jelentését a p o g á n y m i s s i ó r ó l. Összes bevétel ez évben ezen célra 55,790 font. Együtt pedig mindennemű missiói célra, „hazait ide nem értve: 70,357 font. 364 keresztyéni ügynök működik a nagy célban, hogy a pogányokat megnyerjék a keresztyénségnek, európaiak és benszülöttek 2649 tag van teljes közösségben a benszülött egyházakkal; felnöttek és gyermekek, megkeresztelten, de még nem kommunikálva, vannak 2025-en. A missiók fennállása óta 4380 személy vétetett fel tagul hitvallástétel után. Mult évben 320 felnőtt s 201 gyermek kereszteltetett meg s az év végén 541-en voltak jelöltek a megkeresztelésre, vagy az egyházzal való teljes közösségbe lépésre; 11,221 gyermek van keresztyéni oktatás alatt.

A jelentés rövid kivonata felolvastatván, Dr. Duff nagyérdékü beszédet tartott a pogány missió tárgyában. Örömmel jelzi az előmenetelt, beszél az új állomásokról a Libanon hegyénél, a maroniták és drúzok között, a Nyassa tavánál, beszél a rab-szolga kereskedésről. Angolország Egyiptommal, Törökországgal, Persiával, Zanzibárral s Madagaskárral való szerződésai által szárazsítja föl a szükségleti forrásokat, az ő missióik pedig evangyelistai, nevelési, iparügyi működés által fölszárazsztatják a tápláló forrásokat. Beszél aztán a szükségről, melyet munkásokban szenved ezen magas ügy, úgy a szabad egyháznál, mint a világ minden missió társulatainál — s kérdi, hogy nem lehetne-e a nagy mezőre elküldeni oly fiatal embereket is, kik nem részesültek ugyan theologiai nevelésben, de kik forróan vágnak el-menni a pogányok közé, hirdetni azoknak az evangyéliomot; ott működhetnének, tökéletesedhetnének ezek tanult hittérítők vezérlete alatt. Tegyen az egyház alapítványokat e célra, s általában segítse elő anyagilag e magasztos ügyet.

Roppant hallgatóság osztatlan tetszése fogadta a beszédet, melyből néhány szép részlet megérdemelné a lefordítást, ha nem kellene a térrel gazdálkodnunk.

Máj. 23-kán a már említett javaslatok lettek tárgyalás alá véve az egyház elveit illetőleg. Egyik fél, mely a ház igen kis részét foglalta magában, nagy becslet tulajdonit az új törvényhozás egy tényének az egyház függetlenségét illetőleg, míg a másik nagyobb rész azt vitatta, hogy a törvényhozó testület azon elve, melyet még a szétválás előtt követett, most is ugyanaz, olyan, mely az egyház függetlenségét teljes alapjában megsemmisíti.

Az esti ülésen a g y a r m a t i e g y h á z a k r a ü g y e l ő b i z o t t s á g jelentése vétetett tudomásul. Anyagi tekintetben virágzó a helyzet, több helyen a presbyterián egyházak egye-

sültek s így könnyebben törhetnek elő a cél felé. Majd ezen gyarmati egyházak küldöttei ismertették saját viszonyait Amerikában s Ausztráliában.

Május 24-kén jelentés adatott be a fentartási alapról, melyből a lelkészek fizettetnek. Tőke mult évben 166,450 font. Majd az angol presbyterián egyházak küldöttei vezették be, kik eljöttek, hogy örömet fejezzék ki egyházuknak az itt történendő egyesülés fölött, melyre indítja azt a hála is a szabad egyház irányában s hogy ismertessék a presbyteriánizmus állását Angliában. Tudtul adják azon örvendetes eseményt, hogy június 13-kán ők is (angol presbyteriánusok) egyesülnek az „egyesült presbyteri egyházzal,” alkotva együtt mintegy 260 gyülekezetet. Soha ily szükség nem volt egyesülésre mint jelenleg, mondják a küldöttek, mikor Anglia egyházi s vallási viszonyai sok tekintetben oly válságosak. Egy oldalról a rationalismus terjed, más oldalról a romanismus, az államegyházon kívül és belől. A mai napon 200 római katolikus pap van, kik előbb az angol államegyházban voltak alkalmazva. A szabad egyház küldötteivel képviselteti magát az angol testvérek egyesülésének örömmünnepe.

Beterjesztett a belmissiói bizottság jelentése. Mult évben volt 36 missiói állomás, az év végén 32; időközben 6 rendes lelkészi állomássá lett átváltoztatva. Gyülekezetek melletti missiói állomás volt 54, tanulók által vezetve. Világi evangyelisták is állanak az egyház szolgálatában. Szándékoztak missiói állomásokat szervezni a bányák vidékén, de miután a tervezett 30,000 fontnak csak fele jött be, nem tehetek oly sok jót, mint szerették volna. Mult évben 24,595 font állott a bizottság rendelkezésére.

Ezerek és tizezerek vannak a nagy városokban, mondja a bizottság elnöke, kik kizárkozva a szentélyből, tudatlanságban élnek, zsákmányai többféle bűnöknek, főleg a mértékletlenségnek, melye nemzetnek legnagyobb büne, gyalázata. Minden gyógyszerköz, értelmi, erkölcsi, vagy társadalmi, méltán üdvözlendő, pártolendő, de valódi gyógyszer csakis az evangyéliom, ha azt vasárnap és hétköznapokon buzgó ügynökök elviszik a nép közé, házaikba, sziveikbe. A bizottság munkáján volt Isten áldása, mert a missiói állomások némelyikén a gyülekezet számos, hasznos és példányszerű volt s százan és ezereken hagyva félbe előbbi életmódjukat, most már értelmes, buzgó s tisztelt tagjai a keresztyén egyháznak. A szabad egyházat úgy tekintik mindenütt, mint a mely vezérszerepet visz a belmissió ügyében, az lelkesítse őket tovább is haladni a megkezdett uton.

Némelyek azon terve ellenében, hogy képeztessenek fiatal emberek a belmissió munkájára, a bizottság más tervet nyújt be, melyszerint minden évben nevezetnék ki hat lelkész, kiket képességük, kedvük és szorgalmuk leginkább ajánl e munkára, ezek aztán mint evangyelisták működnek az év két hónapján, fölkeresve a gyárvarosok népét s a bányakerületeket s a gyülekezeteket is, hol munkájukra szükség volna. Természetesen az egyház azalatt gondoskodnék ezen lelkészek szószékeiről s kiadásait is fedezné. Miután eddig a belmissió ügyét inkább világiak vitték, azok vegyültek a nép közé, az új indítvány jó szolgálatot tenne az ügynek, erősitené a világiakat s inkább biztosítaná a diadalt. Az indítványt elfogadta az egyetemes gyűlés s bejelentetett öt lelkész neve, kik legközelebbre már vállalkoztak is e munkára.

(Folyt. köv.)

Csiky Lajos.

K Ü L Ö N F É L É K .

Figyelmező. Révész Imre „Magyar prot. egyh. s isk. Figyelmezője” a juliusi füzet szokott válogatott tartalommal megjelent.

(Halálozások.) 1) Fehér Péter a kecskemeti ref. lyceum buzgó és fáradhatlan tanára, élte 46-ik, tanárságának 19-dik, házasságának 10-dik évében f. é. jul. 13-kán Budapesten jobblétre szenderült, hült tetemei a kerepesi temetőben tétettek jul. 15-kén örök nyugalomra. — 2) Simkó Gusztáv bányai ev. lelkész és érdemült alesperes jun. 2-án megholt; a boldogult született volt 1826. Csömörön. — Béke hamvaikra!

Nagy-Ar. A szatmári egyházmegyébe kebelezett nagy-ari helv. hitvallásu egyházban a mult június hóban elhunyt Horvát István lelkész helyére folyó hó 2-kán ejtett meg a választás. Miután az ellenjelölt emberei a szavazásnál visszaléptek: Nagy László helybeli segédlelkész egyhangulag megválasztott. Béke az elhunynak, s jó szerencse legyen a megválasztottnak! (K. P.)

Diószeg. A diószegi nem rég ideválasztott ref. lelkész Hatvani D. jul. 7-kén kíséret mellett betegen anyjához vitetett, hol már tavaly is félévnél tovább gyógyított. E baja már előbb is mutatkozott többször. (K. F.)

Igazgatótanárok lesznek az 1876/7-ik tanévre a debreczeni ref. kollegiumnál az akadémiában n. t. Tóth Mihály, a középtanodában n. t. Márk Pál.

Eperjes itt tartatott jul. 12. a sáros-zempléni ág. hitv. esperesség évi gyűlése; az eperjesi jogakadémia két első évét fentartani óhajtáná; a hittani intézetet pedig mindenesetre fenn kívánja Eperjesen tartani, — ha pedig ez kivihető nem volna, akkor ne az ország szélén, hanem szívében, Budapesten szerveztetnék. (Vértes.)

Debreczen. Megjelent a debreczeni róm. kath. elemi népiskolák Értesítője 1875/6-ról. Áll a helybeli r. kath. iskolaszék közvetlen felügyelete alatt 4 tanító és 2 tanító nővel. Fit tanulók V. osztály 28, IV. 28, III. 53, II. 56, I. 78; IV. és III. leányosztály 43, — II. és I. 71 tanulóval. — A tanulók összes száma 356.

Csurgó. A csurgói reform. nagy gymnasium Értesítőjét az 1875—76 iskolai évről kiadta Héjós Pál igazgató. n. 8r. 16 l. Van benne 6 rendes tanár, tanuló pedig a 6 osztályban tanév elején 159, ebből helv. hitv. 84, r. kath. 46; somogy megyei 125, Évi adomány összege a b.-somogyi ref. egyházmegyéből: 934 ft 87 kr, ebből a lelkészek adakozmánya 344 ft 80 kr. A tápintézetnek volt 97 tagja 50 frt évdíj mellett. Jótétemények, ösztön és pályadíjak czimén kaptak a tanulók 799 frt 40 krt. A könyvtár jelenlegi állománya 6170 kötet. Csinos, szabatos kiállítás.

Adakozás. A tiroli első prot. templomra T. Szakonyi István Ns. Szalókról ufolag 2 frt. Eddigi összeg 8 forint.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.